

Ks. Mirosław Kokof, SDB

ZNACZENIE NASIENIA W PRZYPOWIEŚCI O SIEWCY

Znaczenie nasienia w przypowieści o siewcy (Mt 13, 1—8; Mk 4, 1—9; śk 8, 4—8; wyjaśnienie przypowieści Mt 13, 18—23; Mk 4, 14—20; Łk 8, 11—15) jest zagadnieniem jeszcze nie opracowanym. Chociaż literatura na temat przypowieści jest stosunkowo bogata, jednak nikt z autorów nie zajmuje się szerzej znaczeniem nasienia. Zazwyczaj rozważania na temat przypowieści kończą się z chwilą omówienia jej myśli głównej. W artykule niniejszym poprzez analizę kontekstu i myśli głównej przypowieści staramy się dotrzeć do treści ukrytej pod obrazem nasienia.

1. KONTEKST PRZYPOWIEŚCI

Charakterystyczną cechą kontekstu przypowieści o siewcy jest ciągła dążność aby odpowiedzieć kim jest Jezus i do czego zmierza jego działalność. Św. Marek i Św. Mateusz zagadnienie to przedstawiają w sporze Jezusa z faryzeuszami (Mk 3, 22—30; Mt 12, 22—42)¹, a św. Łukasz w opisie poselstwa Jana Chrzciciela (7, 18—23) i uczy w domu Szymona (7, 36—50). Każdy człowiek, który poznał życie i naukę i jego działalność wywiera wpływ na życie człowieka, na jego stosunek do Boga i decyduje o wieczności. Pozytywny stosunek do Jezusa stawia człowieka w przyjaźni z Bogiem i włącza do jego Królestwa²; negatywny natomiast świadczy o przynależności do szatana. Właśnie wyraźnie zarysowany kontrast między działalnością Jezusa a działalnością szatana, między Królestwem Boga a królestwem szatana jest drugą znamioną cechą kontekstu.

W przedstawieniu tych zagadnień Synoptycy w niektórych szczegółach różnią się między sobą.

Św. Marek podkreśla, że działalność Jezusa jest skierowana przeciw szatanowi i burzy jego królestwo (3, 23—27), dlatego też stwierdzenie, że *przez przywódcę złych duchów wyrzuca złe duchy* (3, 22)³ jest bluźnierstwem przeciw Duchowi Św. i taki grzech właśnie oddaje człowieka szatanowi na całą wieczność (3, 29). Tymczasem ci którzy wierzą w Jezusa, tym samym wypełniają wolę Bożą i są z Nim złączeni ścisłymi więzami pokrewieństwa duchowego (3, 31—35)⁴.

Przeciwstawienie działalności Jezusa i działalności szatana bardzo

¹ P. Bonnard, *Évangile selon Saint Matthieu*, Neuchatel 1963, s. 189n.

² G. Wohlenberg, *Das Evangelium des Markus*, Leipzig² 1910, s. 117n.

³ Cytaty z Pisma Św. są podane według tłumaczenia Bibli Tysiąclecia, Poznań 1965.

⁴ G. Wohlenberg, dz. cyt., s. 117n.

wyraźnie występuje w przypowieści o siewcy, a szczególnie w jej wyjaśnieniu, gdzie Jezus stwierdza, że szatan porywa słowo posiane w sercach ludzi (4, 15).

Św. Mateusz najpierw podkreśla niezwykłą godność Jezusa Chrystusa. Koniec rozdziału jedenastego zawiera tekst o samoobjawieniu Chrystusa (11, 27). Chrystus jest w nim przedstawiony jako Mądrość Boża, o której mówią księgi sapiencjalne (Syr 51)⁵ i która uczestniczy w przymiotach Bóstwa⁶. Jest rzeczą charakterystyczną, że Św. Łukasz po tym tekście umieszcza słowa błogosławieństwa skierowane do uczniów Jezusa: *Szczęśliwe oczy, które widzą to, co wy widzicie* (Łk 10, 23). Słowa te u Św. Mateusza znajdują się przed wyjaśnieniem do przypowieści o siewcy (13, 16n). Może to mieć znaczenie w interpretowaniu myśli głównej przypowieści, a szczególnie w tym jak należy rozumieć „Słowo Boże”.

Jest rzeczą znamioną, że w wyjaśnieniu do przypowieści o siewcy Św. Mateusz kładzie szczególny nacisk na konieczność zrozumienia słowa Bożego (13, 19. 23). Pod tym względem widać więc między kontekstem a przypowieścią, gdyż wymagają od człowieka poznania i zrozumienia Jezusa i jego misji.

Kontekst przypowieści o siewcy w Ewangelii Św. Łukasza ma trochę odmienny charakter. Zagadnienia dotyczące osoby Jezusa i jego działalności są również na pierwszym planie, ale nie ma tutaj tak wyraźnego przeciwstawienia między Jezusem i jego działalnością z jednej strony, a szatanem z drugiej strony; między Królestwem Bożym a królestwem szatana. Jezus występuje przede wszystkim jako zbawiciel, a jego działalność jest odzwierciedleniem dobroci i łaskawości Boga.

W opisie poselstwa Jana Chrzciciela określenie dane Jezusowi *Ten, który ma przyjść* mówi o mesjańskiej jego godności⁷. W słowach Jezusa *ubogim głosi się Ewangelię* (7, 22) jest scharakteryzowana jego działalność jako Zbawcy. W Nowym Testamencie wyrażenie „głosić Ewangelię” mieści w sobie dramatyczną i pełną dynamiki treść na określenie przepowiadania czasu zbawienia⁸.

Po odejściu poselstwa Jana Chrzciciela Jezus mówi o faryzeuszach, którzy nie przyjęli chrztu Jana, że *udaremnili zamiar Boga względem siebie* (7, 30). Zamiar Boży należy tutaj rozumieć jako zbawczą propozycję Boga⁹.

⁵ A. Feuillet, *Jésus et la Sagesse divine d'après les Evangiles Synoptiques*, RB 62 (1955) 177—184; T. Arvedson, *Das Mysterium Christi*, Uppsala 1937, s. 5—9. 105. 111.

⁶ Th. de Krijuf, „*Filius Dei Viventis*”, VD 39 (1961) 42; K. G. Steck, *Über Matthäus* 11, 25—30, EvT 15 (1955) 346.

⁷ J. Dupont, *L'ambassade de Jean Baptiste*, NRTh 83 (1961) 814; M. Brunec, *De legatione Ioannis Baptistae*, VD 35 (1957) 198.

⁸ G. Friedrich, art. *Euangelizomai*, ThWzNT, t. 2. s. 715.

⁹ Th. Zahn, *Das Evangelium des Lukas*, Leipzig⁴ 1920, s. 316.

Samą przypowieść o siewcy poprzedza opis namaszczenia nóg Jezusa przez jawnogrzeznicę (7, *36—50). Pełne miłości obcowanie Jezusa z grzesznikami jest znakiem, że Bóg zwraca się do nich i proponuje im swe zbawienie, czyli Królestwo¹⁰.

Tą myśl o zbawieniu odnajdujemy w wyjaśnieniu do przypowieści w stwierdzeniu Jezusa, że diabeł porywa słowo Boże ze serc słuchaczy, *żeby nie uwierzyli i nie byli zbawieni* (8, 12). Również przez obfite plony, o których mówi przypowieść, należy rozumieć realizację zbawienia¹¹.

2. MYŚL GŁÓWNA PRZYPOWIEŚCI

Jezus sam wyjaśnił przypowieść o siewcy, jednak wyjaśnienie to ma już charakter praktyczny, moralno-parenetyczny¹², tymczasem pozostaje jeszcze strona doktrynalna przypowieści.

Opinie autorów są dość rozbieżne w tej kwestii. A. Schweitzer i J. Jeremias utrzymują, że w przypowieści o siewcy Jezus poucza o eschatologicznym Królestwie Bożym. Lekcją przewodnią byłaby myśl, że Królestwo Boże wbrew wszelkim przeszkodom zjawi się przy końcu świata w całej chwale i okazałości. Wnioski swój opierają na kontraście, jaki zachodzi między częścią negatywną przypowieści a pozytywną, między niepowodzeniem a nagłym obfitym zbiorem¹³. Opinia taka nie wydaje się całkiem słuszna. Z kontrastu, jaki zachodzi w przypowieści, można raczej wnioskować o głębokim przekonaniu Jezusa w skuteczność swojej nauki i misji, które wbrew przeszkodom i trudnościom wydadzą obfite plony¹⁴.

L. Fonck sądzi, że Chrystus w przypowieści chciał dać podwójne pouczenie: po pierwsze, że jego Królestwo nie objawi się nagle w całej swej okazałości, ale stopniowo, pokonując przeróżne trudności, po drugie, chciał wskazać skąd pochodzą sprzeciwy wobec Królestwa Bożego. Chrystus w przypowieści o siewcy poucza uczniów o tajemniczym istnieniu Królestwa Bożego¹⁵.

Inna grupa egzegetów przyjmuje, że przypowieść o siewcy dotyczy przede wszystkim nauki Jezusa określonej potocznie mianem słowa Bożego. Celem przypowieści jest wykazać, że jedno i to samo

¹⁰ G. Bornkamm, *Jesus von Nazareth*, Stuttgart³ 1959, s. 73n.

¹¹ W. Manson, *The Gospel of Luke*, New York, s. 88.

¹² J. Schmid, *Das Evangelium nach Markus*, Regensburg⁴ 1958, s. 99n.

¹³ A. Schweitzer, *Geschichte der Leben-Jesu-Forschung*, Tübingen² 1913, s. 402n; J. Jeremias, *Die Gleichnisse Jesu*, Göttingen⁵ 1958, s. 130n.

¹⁴ H. Kahlefeld, *Gleichnisse und Lehrstücke*, Leipzig 1965, t. 1, s. 11—19.

¹⁵ L. Fonck, *Die Parabeln des Herrn*, Innsbruck⁴ 1927, s. 85 n; por. M. J. Vosté, *Parabola selectae Domini nostri Jesu Christi*, Romae 1953, t. 1, s. 198.

słowo daje różne wyniki w sercach ludzkich, stosownie do ich różnych właściwości¹⁶.

Wśród opinii dotyczących myśli głównej przypowieści można wyróżnić jeszcze jedną grupę autorów. Sądzą oni, że przypowieść jest wyrazem wielkiej ufności Jezusa, iż misja jego wbrew trudnościom i tak osiągnie zamierzony cel.¹⁷ Opinia ta wydaje się najwięcej uzasadniona, gdyż przede wszystkim opiera się na analizie samej przypowieści i dobrze odpowiada kontekstowi, w jakim występuje u Synoptyków. Również jeżeli przyjmiemy, że Chrystus wygłosił przypowieści o siewcy na skutek niewiary ogółu żydów (L. Fonck), to i takim okolicznościom historycznym opinia ta najlepiej odpowiada.

3. OBRAZ NASIENIA W OPISACH SYNOPTYKÓW

Opisy poszczególnych Synoptyków zasadniczo różnią się między sobą. Są jednak pewne szczegóły, które świadczą o ich odmiennym spojrzeniu na ziarno i jego losy.

U Św. Marka spotykamy charakterystyczną wzmiankę przy opisie nasienia, które upadło między ciernie. Mianowicie Ewangelista zauważa, że nasienie nie wydało owocu (4, 7). Następnie omawiając nasienie na dobrej glebie podkreśla, że owoc z tego nasienia jest obfity i wielokrotny (4, 8). Nadto przy opisie zbiorów na dobrej glebie używa gradacji rosnącej i mówi o plonach trzydziestokrotnych, sześćdziesięciokrotnych i stokrotnych. Gradacja rosnąca nastroja czytelnika optymistycznie.

Na podstawie tych szczegółów A. Loisy i D. Buzy twierdzą, że Św. Marek ma na uwadze przede wszystkim nasienie, jego siłę życiową, płodność i obfitość plonów¹⁸. W opisie Św. Marka nasienie stoi na pierwszym planie. Jest podkreślona dobroć ziarna wyrażająca się w ciągłym pedzie aby wzrosnąć i wydać plon.

Opis św. Mateusza ma trochę odmienny charakter. Nie spotykamy tam tak żywego zainteresowania się nasieniem, jego wzrostem i owocowaniem. Dwoma zasadniczymi elementami obrazu siewcy, jakimi są nasienie i gleba, Ewangelista zajmuje się na równi, a raczej więcej interesuje go gleba niż nasienie. Świadczy o tym choćby użycie gradacji malejącej przy omawianiu zbiorów. Św. Mateusza interesuje nie obfitość ale różnorodność plonów¹⁹.

¹⁶ D. Buzy, *Les Paraboles*, Paris⁵ 1932, s. 36 n; L. Marchal, *Évangile selon Saint Luc*, Paris 1935, s. 109; A. Schlatter, *Der Evangelist Matthäus*, Stuttgart³ 1959, s. 434 n; A. George, *Les Paraboles de la semence*, BVCh 32 (1960) 38.

¹⁷ H. Kahlefeld, dz. cyt., s. 11—19.

¹⁸ D. Buzy, *Les Paraboles*, Paris⁵ 1932, s. 15 n.

¹⁹ Tamże.

U Św. Łukasza spotykamy również liczne i wymowne różnice. Zaraz na wstępie Ewangelista mówi wprost, że siewca wyszedł siać swoje nasienie (8, 5). Św. Marek i Św. Mateusz poprzestają na stwierdzeniu, że siewca wyszedł siać. Tymczasem Św. Łukasz wyraźnie mówi o sianiu ziarna. Jeżeli dwaj pierwsi Synoptycy używają na określenie nasienia tylko zaimków, to Św. Łukasz wprost nazywa nasienie ziarnem.

Następnie ziarna, które padły przy drodze zostały nie tylko wydziobane przez ptaki, jak mówią dwaj pierwsi Synoptycy, ale i zdeptane przez ludzi (8, 5).

Grunt skalisty nazywa wprost skałą, a zasiew na nim marnieje z braku wilgoci (8, 6). Tymczasem Św. Mateusz i Św. Marek mówią o braku korzenia. Relacja Św. Łukasza jest więcej logiczna, gdyż każde nasionko po zakiełkowaniu z całą pewnością ma korzeń i usycha tylko z braku wilgoci²⁰.

Inne ziarna padły wśród cierni. Św. Łukasz dokładnie określa, że padły między ciernie, w ich środek (8, 7). Św. Mateusz i Św. Marek mówią bardzo ogólnie, że ziarna padły na ciernie. Dalej Św. Łukasz podkreśla, że nasienie wzrastało wraz z cierniami, a potem zostało przez nie zagłuszone. A. Plummer sądzi, że w opisie Św. Łukasza należy dopatrywać się młodych chwastów, między które upada nasienie, a u Św. Marka i Św. Mateusza chwasty nie są widoczne²¹.

Na koniec nasienie, które upadło na dobrą glebę, wydaje plon stokrotny. Św. Łukasz nie mówi o plonach trzydziestokrotnych i sześćdziesięciokrotnych, ale tylko o stokrotnych. Przez to, podobnie jak Św. Marek, uwydatnia płodność nasienia i obfitość plonów²².

Skupiając uwagę tylko na samym nasieniu, należy stwierdzić, że jest to nasienie bardzo dobre. Wyniki zasiewu w rzeczywistości zależą nie tylko od jakości gleby, ale i od jakości ziarna. Jednak w przypowieści nic nie mówi się o złych stronach ziarna. Przyczyny niepowodzeń tkwią na zewnątrz, a nie w nasieniu. Św. Łukasz podkreśla raczej trudności zewnętrzne, aby na tym tle lepiej uwydatnić dobroć nasienia, jego nieprzepartą siłę życiową i płodność.

4. ZNACZENIE NASIENIA W WYJAŚNIENIU DO PRZYPOWIEŚCI

Św. Marek zaraz na początku zaznacza, że siewca sieje słowo (4, 14). Słowu temu nie daje żadnych określeń. Następnie tego, który porywa słowo, Św. Marek nazywa szatanem (4, 15). W Nowym Testamencie mówi się o królestwie szatana, któremu jest przeciwsta-

²⁰ A. Schlatter, *Das Evangelium des Lukas*, Stuttgart 1931, s. 75.

²¹ A. Plummer, *The Gospel according to S. Luke*, Edinburgh⁵ 1922, s. 219.

²² C. E. B. Cranfield, *The Gospel according to St. Mark*, Cambridge 1963, s. 58 n.

wione Królestwo Syna Bożego²³. W Judaizmie uważano, że szatan burzy dobre stosunki między Bogiem a człowiekiem, w szczególności zaś między Bogiem a Izraelem²⁴. Z tego można wnioskować jak ważną rolę odgrywa słowo w stosunkach Boga z ludźmi, jeżeli szatan, burzyciel tych stosunków, stara się zniszczyć jego działanie. Są dwie wrogie i przeciwstawne sobie siły²⁵.

Ziarno, które posiano wśród cierni obrazuje słuchaczy, którzy przyjęli słowo, nowe życie wprowadziło w nich zakiełkowanie, ale zostało przytłumione przez troski świata i ułudę bogactw, tak że nie wydało owocu (4, 19). Nowe życie zapoczątkowane przez nasienie-słowo wymaga od człowieka opanowania swoich namiętności i pożądlivosti. Zbytne troski i uleganie pożądlivościom burzą wewnętrzny spokój człowieka i zdolność do refleksji, w następstwie czego traci człowiek kontakt z Bogiem. Ufne zdanie się na Opatrzność Bożą stwarza najlepsze warunki do rozwoju życia Bożego w człowieku²⁶.

Jak w przypowieści nasienie odznaczało się niezwykłą siłą życiową, tak również w wyjaśnieniu do niej Św. Marek zwraca uwagę na żywotność słowa, którego nasilenie jest obrazem. Słowo jest jakąś nową rzeczywistością pełną dynamizmu²⁷, która wymaga podporządkowania sobie wewnętrznego i zewnętrznego życia człowieka.

Św. Mateusz w przeciwieństwie do Św. Marka i Św. Łukasza nie mówi na wstępie, co rozsiewa siewca. Dopiero w toku opowiadania dowiadujemy się, że nasieniem jest słowo o Królestwie. Ci, którzy słowa o Królestwie słuchają a nie rozumieją go, są narażeni na niebezpieczeństwo jego utraty (13, 19). Uwagę o zrozumieniu słowa niespotykamy u pozostałych Synoptyków. Św. Mateusz już w kontekście do przypowieści kładł wielki nacisk na konieczność poznania Jezusa (12, 38—42) i zrozumienia Jego misji (12, 22—30) i właśnie w kontekście do przypowieści umieścił słowa Jezusa: *...nikt nie zna Syna, tylko Ojciec, ani Ojca nikt nie zna, tylko Syn i ten, komu Syn zechce objawić* (11, 27). Słowo przynosi plony dopiero u słuchaczy, którzy rozumieją go (13, 23). Również i tutaj Św. Mateusz mówiąc o plonach używa gradacji malejącej: plony były stokrotne, sześćdziesięciokrotne i trzydziestokrotne.

Słowo u Św. Mateusza nie jest w centrum zainteresowania. Ewangelista zwraca uwagę raczej na słuchaczy. Obchodzą go więcej reakcje, które zachodzą w słuchaczu po przyjęciu słowa, niż samo słowo. Dlatego właśnie zwraca uwagę na różnorodność plonów.

²⁴ Tamże.

²⁵ E. Lohmeyer — W. Schmauch, *Das Evangelium des Matthäus*, Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament, Göttingen² 1958, Abt. 1, Bd. 1, s. 207 n.

²⁶ G. Wohlenberg, dz. cyt., s. 132.

²⁷ J. Ph Ramseyer, art. *Parole*, w: *Vocabulaire Biblique*, Neuchâtel² 1956, s. 220 n.

Opis Św. Łukasza uwydatnia jeszcze inne cechy nasienia-słowa. Zaraz na początku Św. Łukasz wyjaśnia, że nasieniem jest słowo Boże (8, 11). Wyrażenie „Słowo Boże” mieści w sobie bogatą treść teologiczną. Słowo Boże, które jest zobrazowane przez nasienie, należy tutaj rozumieć jako słowo Boga (gen. subiectivus) tzn. słowo, które wypowiada Bóg, a nie słowo o Bogu (gen. obiectivus)²⁸. Stary Testament mówiąc o słowie Bożym rozumie go właśnie jako słowo, które wypowiada Bóg²⁹. Hebrajskie *dabar Jahwe* wyraża zasadniczo wolę Bożą i ma charakter dynamiczny; przede wszystkim jest ono wyrazem zbawczej woli Bożej³⁰.

W następnym wierszu (8, 12) Św. Łukasz podkreśla doniosłą rolę słowa w dziele zbawienia. Mianowicie stwierdza, że diabeł porywa słowo ze serca, aby człowiek nie był zbawiony. A więc słowo jest zasadą i początkiem zbawienia.

Szczególna rola i znaczenie nasienia jako słowa Bożego nabiera jeszcze większego wyrazu, jeżeli zwrócimy uwagę na teologiczne opracowanie redakcji Św. Łukasza³¹. O myśli teologicznej Św. Łukasza świadczą wzmianki o zbawieniu (8, 12), o wierze i czasie próby (8, 13). Wzmianek tych nie spotykamy u dwóch pierwszych Synoptyków.

Porównując opisy poszczególnych Synoptyków, można łatwo dostrzec pewną gradację w eksponowaniu nasienia-słowa, w podkreślaniu jego ważności. U Św. Mateusza znajduje się ono raczej na dalszym planie. W wyjaśnieniu do przypowieści na początku wcale nie mówi o nasieniu, nie podkreśla nawet czynności siania, lecz eksponuje słuchacza słowa Bożego, a na samym końcu wspomina dopiero o tym, co zostało zasiane w sercu słuchacza (Mt 13, 19).

U Św. Marka spostrzegamy większe zainteresowanie się nasieniem, chociaż w samej przypowieści na jego określenie używa tylko zaimków. W wyjaśnieniu do przypowieści, na samym początku mówi już o siewcy, o czynności siania i zauważa, że słowo jest wysiewane.

W redakcji Św. Łukasza nasienie zajmuje wyraźnie pierwsze miejsce³². Na początku już stwierdza, że nasieniem jest słowo Boże. Od takiego właśnie stwierdzenia Św. Łukasz rozpoczyna wyjaśnienie przypowieści. Można przypuszczać, że dla św. Łukasza jest to zadanie kluczowe.

Mając na uwadze opisy wszystkich trzech Synoptyków zauważamy, że każdy z nich podkreśla inną cechę, inny rys słowa Bożego wyrażonego w obrazie siania. Św. Mateusz zwraca uwagę na konie-

²⁸ A. Plummer, dz. cyt., s. 220.

²⁹ Tamże.

³⁰ O. Procksch, art. „Wort Gottes im A. T.” ThWzNT, t. 4, s. 89—100.

³¹ D. Buzy, dz. cyt., s. 34; O. A. Jankowski, *Z rozważań nad Nowym Przymierzem*, Poznań 1958, s. 126.

³² J. Dupont, *La parabole du semeur dans la version du Luc*, w: *Apophoreta*, Festschrift E. Haenchen, Berlin 1964, s. 97.

czność zrozumienia słowa; przez to uwydatnia jego element intelektualny. Św. Marka interesuje przede wszystkim jego żywotność i nieprzeparta siła, aby wydać owoce. W tym ujęciu jest podkreślony dynamizm słowa. Św. Łukasz natomiast zwraca uwagę na jego funkcję zbawczą w życiu człowieka, a przez to najlepiej uwydatnia jego treść teologiczną.

5. W N I O S K I

Zestawiając obraz nasienia nakreślony w przypowieści z jej myślą główną, dostrzegamy między nimi analogie i dość ściśle związki. Świadczy to, że myśl główna przypowieści koncentruje się przede wszystkim wokół jednego szczegółu obrazu siewby, a mianowicie wokół nasienia.

Nasienie z przypowieści o siewcy odznacza się niezwykle siłą życiową, płodnością, dzięki czemu mimo najrozmaitszych trudności przynosi obfity plon; powodzenie zasiewu jest zapewnione. Tym jasnym barwom obrazu nasienia odpowiada w myśli głównej ton optymizmu i wielka nadzieja w skuteczność misji Jezusa. Dobroć nasienia, jego siła życiowa wyrażają moc Bożą ujawniającą się w działalności Jezusa, a obfite plony obrazują skuteczność tej działalności. Na tej podstawie można wnioskować, że nasienie obrazuje działalność i misję Jezusa.

Kontekst przypowieści wskazuje nam, jak należy rozumieć działalność Jezusa. Nie ograniczała się ona tylko do głoszenia nauki, ale obejmowała całe życie Jezusa, jego czyny a przede wszystkim cuda, w których Jezus okazał swoją moc nad szatanem. Działalność Jezusa miała na celu zbawienie ludzi, była to zbawcza akcja Boga.

Jest rzeczą charakterystyczną, że przed wyjaśnieniem do przypowieści wszyscy trzej Synoptycy (Mk 4, 12; Mt 13, 14; Łk 8, 10) umieszczają słowa Izajasza (6, 9n), w których prorok piętnuje brak wiary i zatwardziałość serc wśród narodu wybranego. *Zatwardź serce tego ludu, znieczul jego uszy, zaślep jego oczy..., żeby się nie nawrócił i nie był uzdrowiony.* Słowa te znajdują się w tzw. Księdze Emmanuela (16—12), w której Izajasz omawia pochodzenie Mesjasza (7, 14; 8, 23b; 11, 1), jak również imię wyrażające Jego naturę, charakter i misję (9, 1—6; 11, 1—10). W dziejach Apostolskich słowa te przypomina Św. Paweł żydom, którzy nie wierzyli, kiedy *przekonywał ich o Jezusie na podstawie Prawa Mojżeszowego i Proroków* (Dz 28, 23). Znamienne są ostatnie słowa Św. Pawła skierowane do żydów: *Wiedźcie więc, że to zbawienie Boże posłane jest do pogan, a oni będą słuchać* (Dz 28, 28). A więc chodzi o zrozumienie nie tylko nauki Jezusa, ale całej Jego działalności, a przede wszystkim zbawczej misji.

W wyjaśnieniu do przypowieści nasienie jest przyrównywane

wprawdzie tylko do słowa Bożego. Ale słowo to należy rozumieć w ujęciu Starego Testamentu jako słowo, które wypowiada Bóg, które jest wyrazem Jego zbawczej Woli. Słowo to jest żywe i działa, w czym się objawia jego charakter osobowy. Jest ono jakby posłańcem Bożym (Iz 9, 7; Ps 106, 20; 147, 4), aby pouczać i leczyć; wkracza nawet w życie poszczególnych jednostek i w historię narodu wybranego (Zch 1, 6). W Nowym Testamencie najgłębszym wyrazem tego słowa jest Jezus, jako odwieczne i wcielone Słowo Boże. Tak też należy rozumieć słowo Boże w przypowieści o siewcy.

W ostatecznym wniosku można stwierdzić, że obraz nasienia w przypowieści o siewcy wyraża zbawczą misję Jezusa Chrystusa w świecie; nie tylko, ale wyraża samego Jezusa jako odwieczne Słowo Boże zesłane na świat w celu zbawienia ludzi.

Kraków

Ks. MIROSŁAW KOKOT, SDB

Tomasz Jelonek

POSTAĆ MOJŻESZA W NOWYM TESTAMENCIE

Postać Mojżesza głęboko tkwiła w świadomości i kulturze narodu żydowskiego. Nic więc dziwnego, że w Nowym Testamencie imię Mojżesza jest najczęściej wspomnianym spośród imion postaci starotestamentalnych i wymienione jest w 79 wierszach¹. Nowy Testament nawiązuje także do postaci Mojżesza nie używając tego imienia.

Wiele miejsc wymieniających imię Mojżesza jest tylko świadectwem roli, jaką odegrał Mojżesz w przeszłości i odnosi się raczej do jego spuścizny, niż samej osoby. Mojżesz jest więc synonimem Pięcioksięgu (Mk 12, 26; Łk 20, 37; Rz 10, 5. 19; 1 Kor. 9, 9; Hbr 7, 14) i synonimem prawa, które kieruje życiem narodu (Mk 1, 43n; 12, 19; Łk 5, 14; 20, 28; 2, 22; Mt 8, 4; 22, 24).

Od wspomnianych wyżej tekstów trzeba odróżnić pozornie im podobne miejsca (Mk 10, 3n; Mt 19, 7nn; J 8, 5), w których nie chodzi tylko o relację na temat panującego prawa, ale o wykazanie autonomicznego stanowiska Jezusa wobec Prawa Mojżeszowego i większej doskonałości moralnej prawa nawego².

Imię Mojżesza związane jest z religią Izraela. On rozpoczyna

¹ Por. W. F. Moulton, A. S. Geden, *A concordance to the Greek Testament*, 659n. Według tejże konkordancji można podać następujące zestawienie: Abraham wymieniony jest w Nowym Testamencie w 70 wierszach, Dawid w 55, Eliasz w 30, Izajasz w 23, Jakub w 23, Izaak w 16, Salomon w 10, Adam, Józef, Melchizedek i Noe w 8 wierszach.

² Por. Mt 5.